

In vender si mora skerben gospodar prizadevati, vsako pest klaje, posebno v slabih létih, k dobrimu obrniti, če noče dragiga sená na somnji kupovati, ki se še včasih težko dobí. On si mora tedej po primeri živine in dobička, ki ga čez zimo od nje dobiva, in po primeri svojiga premoženja skerbeno prizadevati, de bo tudi slamo in slabji senó v prid svoje živine obrnil. De mu bo pa živina slamo in slabji senó rada jedla, ju mora zboljšati. To pa se zgodi, če ju v rezanco podela, ktera se po lastnosti dobrote ali popári, ali z merzlo vodó zmoči in z osoljeno vodó poškropí; za pobiljšek se ji pridene mervica otrobov, lanénih ali pa ogeršičnih prěš, in po ti napravi bo tudi dobre piče vajena živina dostikrat nar slabji senó in slamo rada žerla. Lanéne preše, ki so bolj oljnate kakor ogeršične, so posebno za rejo pitavne živine dobre; konopne in ogeršične, ki so tudi cenejši, so pa za pobiljšek slabe klaje ali za perđajik pičli kermi goveji živini nar pripravniši. — Molznim kravam se ogeršičnih prěš na dan po dva funta z rezanco zmesanih daje; jalovkam po 3, volam pa po 4 do 5 funtov. Ogeršične preše, iz kterih so lani začeli clo kruh pēči, so po mnogih skušnjah tečna piča živini.

Kér se sedej ogeršične preše po taki ceni, kot srednje senó plačujejo, bi bilo práv, če bi se naši kmetovavci te klaje práv poprijeli. Zakajkdor svoji živini prěš perđaja, si bo z vsakim funtam prěš, ki ga ji da, blizo dva funta sená lahko prihranil in zraven tega tudi slabji senó porabil, brez de bi mu treba bilo, žlahniga kupovati.

Kočljiva živina se v začetku ogeršičnih prěš enmalo brani, tóde kmalo se jih privadi, in jih potem práv rada jé.

Kér smo že večkrat slišali, de gré iz Ljubljanske ogeršične oljarije vsako léto veliko tavitent centov tacih prěš na Laško — ali bi ne bilo práv, de bi si rají domači kmetovavci ogeršične preše v svoj prid obrnili, namesto de nam ptujci koristno živinsko pičo poberó? Ljubi slovenski kmetovavci! skerbite za dobro rejo svoje živine, in nikar v nemar ne pušajte pomočkov, ki se vam svetujejo, tečno klajo po ceni si omisliti.

Od plesniviga vina.

Íz Štajarskiga so nam častiti gosp. A. S. tóle pisali: „Novice so nam že marsiktero sredstvo za zboljšanje in povzdignjenje gospodarstva povedale, morebiti bi nam tudi zde vedile kako sredstvo oznaniti zoper plesnivo vino? Mende dobí vino to bolezin od plesniviga soda, ali od nezdrave vinske posode, ktera prazna ni bila zadosti skerbeno hranjena, ali po kaki drugi rabi ne zadosti osnažena. Po marsikterim svetu smo — popraviti plesnivo vino — že tudi marsikteri pomoček poskusili, pa dozđaj je bilo še vse zastonj. Povedano nam je bilo, de naj na pilko soda, v kterim je plesnivo vino, vročiga novopečeniga kruha devamo, in naj v vino na prah stolčeni laški ali muškato ovreh obesimo; storili smo, kar nam je bilo svetovano, pa zastonj. Če bi nam tedej Novice eno ali drugo gotovo pomoč povedati mógle, bi jim marsikteri veliko hvalo vedil.“

Odgovor na vprašanje. Ni ga, in mende ga ne more bití praviga sredstva duh po plesnini ali trohljini vinu odpraviti. Zakaj če pomislimo, de veliko milijonov nevidnih drobtinic plesnine ali trohljine se je od soda odtergalo, z vinam pomešalo in združilo, kdo bi neki zamogel vse take in takó majhne trohice iz vina zopet ločiti? Ali — v pripodobí — kdo bi bil v stanu, kar je preveč solí v kruhu, ki va-nj ne tiče, iz njega

spraviti? ali hudi smrad kakošne gnijjoče kače iz zraka postergati? ali čudni duh iz izbe, brez okinj in vrat odpreti, zapoditi? Kar je tedej taciga neprijetniga duha v vinu, ostane v njem, brez de bi ga še dozđanja človeška vednost ali umetnost umela ali zamóгла odpraviti, in vse sredstva obstojé dosihmal le v ošémánji taciga neprijetniga duha, to je, tako reč z vinam združiti, ki bolj diši kakor plesnóba, in jo tedej ošémi ali zagerne. Mnoge same na sebi, ali v marsikterih jedilih in pijačah — kakor v rozoljah — zlo prijetne štupe ali dišave pa z vinam združene — smerdē. Človekov vina navajeni nos terja od njega le vinski duh, in vsak drug mu v vinu smerdi.

Ako bi mogoče bilo, tako ošemljivo reč znajti, ki bi vso plesnóbo in druge neprijetne dišéce ali smerdeče reči v vinu zagernila, in ki bi sploh ljudém dopadla takó, de bi se take vina lahko prodajale in rade pile, bi bila kaj vredna! — Kér pa do današnjiga dne — kar se vé — še ni taka reč nikjer znajdena bila, *) gré vsim, ki imajo z vinam opraviti, do živiga pripočiti: de popred ko vino v kako posodo spravijo, nej dobro poskerbé in se prepričajo, de ne bo slabiga duha imela. Akoravno se ne da hud duh iz vina, se pa vender da iz soda, če ne drugači, saj vender z vodó živiga apna (Kalkmilch) gotovo odpraviti, ktero, ako se sod večkrat povajlja in okoli na vse kraje obérne, de gré apnjena voda po vsim — bo zopérni duh, to je, vso plesnóbo pa tudi trohljino gotovo odjelo, de vino v njem ne bo več neprijetniga duha dobilo. Vinska posoda ni nikoli preveč čista.

Vredništvo.

V a t a

zoper otekljine in rane nar boljši zdravilo.

Vsim bravcam na znanje.

(Dalje.)

Pred létam 1815 je bila zdravilna moč vate malo znana. V létu 1815 pa je čudna prigodba v južni Ameriki pervikrat njeno zdravilno moč zoper opekljine razodéla. Primeri se namreč, de mlado dete neke delavke v pavolarí v oginj pade; mati ga potegne berž vún, ga verže na bližnji kúp pavole in vsa prestrašena letí po zdravniku. Kér ga ni domá dobila, ga je iskala okrog in se je delj časa zamudila. Ko nazaj pride — najde otročička mirno v pavoli spijočiga, in ko se je zbudil, se tudi ni jokal; — pavola, ki se je vsim ranam po celim truplu dobro vtisnila, mu je namreč vse bolečine potolažila. Čez neke dni potem je padla pavola iz opekljin, ki so se do dobriga práv lepo zacelile.

Ta primerik je prvi razodel zdravilno moč pavole. V létu 1816 — beremo v angležkim dopisu iz južne Amerike, — so že Amerikanci tistih krajev na hude otekljine in gnojne rane sirovo omikano pavolo pokladali in jih tako brez vsih mazil in brez družih zdravil ozdravljali. V létu 1830 so nekteri zdravniki priporočevali vato otročnicam zoper gnojne in otekle persi. V ravno tem létu je Dr. Larrey v Parizu o hudim puntu mesca vélečiga serpana silno veliko ranjenih ljudi z vato ozdravil. Še bolj se je pa poterdila zdravilna moč vate v Poljskim puntu v létu 1830. Dr. Bierkovski je imel namreč 2500 ranjenih vojakov ozdravljati, pa kmalo so mu vsi obvezki pošli; pavolo je začel tedej na rane pokladati, ki je prečudno hitro in popolnoma vse rane zacelila. Po svetu Bierkovskimu so jeli v Berolinski bolnišnici pri mnogih vunanjih boleznih vato poskuševati in tudi ondašnje skušnje so poterdile njeno moč. — Lahko bi še več od mnogoterih skušinj govorili, pa v naš namen naj bojo té zadosti. Pristavimo le še, de Dr. Kurter v Ljubljanski vojaški bolnišnici so z njo že več

*) Gosp. Vertove bi nam jo bili v svoji obširni Vinoreji gotovo na znanje dali. Vredništvo.